

CIV-CARE-P001

Positionpaper

Informele derden en schijnmandaat binnen zorgketens.

Datum: 17 januari 2026

Versie: v1.00

Reeks: CIV-CARE P001 – Normatieve Position Papers

Status: Officieel kaderdocument

Voorwoord (uniform CIV-CARE)

Deze position paper maakt deel uit van de **CIV-CARE P001-reeks**: een samenhangend geheel van normatieve en juridisch-duidelijke documenten die structurele mechanismen binnen het sociaal domein analyseren en begrenzen.

De CIV-CARE P001-position papers:

- zijn **thema- en mechanismegericht**, niet casusgericht;
- dienen als **toetsingskader** voor individuele dossiers;
- zijn bedoeld voor gebruik door rechtbanken, toezichthouders, klachtencommissies en bestuursorganen;
- beogen herstel van rechtsstatelijke proportionaliteit, participatie en menselijke maat.

Deze documenten zijn complementair aan wet- en regelgeving en vervangen geen wettelijke toetsing, maar **verhelderen structurele risico's** die in individuele procedures zichtbaar worden.

1. Doel en positionering

Deze position paper beschrijft **de inzet van informele derden en het ontstaan van schijnmandaat** als structureel risico binnen zorg-, jeugdbeschermings- en beschermingsketens.

Het document is ondergeschikt aan en aanvullend op de overkoepelende position paper *Structurele zorgafhankelijkheid, ketendynamiek en uitsluiting van het sociaal netwerk*.

Doel van deze paper is:

1. het juridisch en normatief duiden van feitelijke invloed zonder formele bevoegdheid;
2. het zichtbaar maken van rolvermenging en ondoorzichtige machtsuitoefening;
3. het bieden van toetsingscriteria voor rechtmatigheid en aanspreekbaarheid.

2. Kernbegrippen

2.1 Informele derden

Onder **informele derden** worden verstaan:

personen die geen formeel besluitvormend mandaat hebben, maar feitelijk structurele invloed uitoefenen op beeldvorming, besluitvorming of communicatie binnen een dossier.

Voorbeelden zijn:

- mentoren of contactpersonen;
- begeleiders zonder beslissingsbevoegdheid;
- vertrouwensfiguren zonder formele positie;
- extern ingehuurd adviseurs zonder transparant mandaat.

2.2 Schijnmandaat

Van **schijnmandaat** is sprake wanneer:

beslissingen of conclusies feitelijk worden gestuurd door informele derden, terwijl formele besluitvormers zich hierachter verschuilen.

3. Juridische en normatieve uitgangspunten

De inzet van informele derden raakt direct aan kernbeginselen van het bestuurs- en civiele recht:

1. **Legaliteitsbeginsel**
Overheidsoptreden en daarmee gelijk te stellen feitelijk handelen vereist een wettelijke grondslag of formeel mandaat.
2. **Zorgvuldigheidsbeginsel (Awb art. 3:2)**
Besluitvorming moet plaatsvinden op basis van verifieerbare, transparante bronnen.
3. **Motiveringsplicht (Awb art. 3:46)**
Het moet inzichtelijk zijn wie welke afweging heeft gemaakt en op basis waarvan.
4. **Toerekenbaarheid en verantwoordelijkheid**
Feitelijk handelen kan juridisch worden toegerekend aan de formeel verantwoordelijke instantie.
5. **Eerbiediging van privé- en gezinsleven (art. 8 EVRM)**
Informele beïnvloeding kan diep ingrijpen in gezinsrelaties en vereist verhoogde zorgvuldigheid.

4. Informele derden als structureel mechanisme

4.1 Kenmerkende patronen

In de praktijk uit schijnmandaat zich onder meer door:

- doorslaggevende adviezen zonder verslaglegging;
- informele terugkoppeling buiten officiële overlegstructuren;
- beslissingen die worden gelegitimeerd met “advies van...”;
- afwezigheid van bezwaar- of correctiemogelijkheden.

4.2 Relatie tot ketendynamiek

Binnen ketens ontstaat:

- wederzijdse afhankelijkheid;
- impliciete autoriteit van informele derden;
- vermindering van individuele verantwoordelijkheid.

5. Relatie tot triangulatie en narratiefvorming

Informele derden functioneren vaak als:

- filter van informatie;
- vertolker van de stem van cliënt of kind;
- legitimator van reeds gevormde narratieven.

Hierdoor versterken zij:

- **triangulatie** (verplaatsing van directe communicatie);
- **narratiefvorming** (bevestiging van dominante beeldvorming).

6. Gevolgen

6.1 Voor betrokkenen

- Onduidelijkheid over wie beslist;
- Beperkte rechtsbescherming;
- Verminderde mogelijkheid tot tegenspraak.

6.2 Voor het systeem

- Ondoorzichtige besluitvorming;

- Afname van toetsbaarheid;
- Risico op structurele onrechtmatigheid.

7. Toetsingscriteria

De inzet van informele derden is juridisch problematisch wanneer:

1. zij feitelijk sturend zijn voor besluitvorming;
2. hun rol niet transparant is vastgelegd;
3. formele besluitvormers zich op hen beroepen;
4. betrokkenen geen mogelijkheid hebben tot hoor en wederhoor;
5. verantwoordelijkheden niet expliciet zijn toegewezen.

8. Gebruik binnen CIV-CARE dossiers

Deze position paper geldt als **normatief sub-kader** en wordt:

- gebruikt in samenhang met de P001-hoofdpaper;
- ingezet bij signalen van schijnmandaat of rolvermenging;
- aangehaald als toetsingsgrondslag.

Voorbeeldformulering:

“Zoals uiteengezet in de CIV-CARE Position Paper inzake informele derden en schijnmandaat binnen zorgketens, welke hier als normatief referentiekader geldt.”

9. Slotbeschouwing (uniform CIV-CARE)

Zorgketens functioneren slechts rechtmatig wanneer rollen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden helder zijn.

Waar informele invloed structureel de plaats inneemt van formele besluitvorming, ontstaat schijnmandaat en verdwijnt rechtsbescherming.

Deze position paper markeert de grens waar ondersteuning overgaat in ondoorzichtige machtsuitoefening en waar juridische correctie noodzakelijk is.

CIV-CARE P001 – Position Paper

opgesteld door:

Alexander Groenheide

Voorzitter | Stichting De kamer van Sociale Waarden

Menselijke waardigheid als fundament.

info@dekvsw.nl | www.dekvsw.nl

 06 53 44 50 54

 Laurastraat 87, 6471 JJ Eygelshoven

 KVK: 97098817 | RSIN: 867909274

W: DeKvSW.nl

CIV initiatieven:

CIV-CARE.nl | CIV-RAMP.nl | CIV-CAMP.nl | CIV-CALL.com

Burgerschapseducatie/ theater en filmeducatie: Ubuntukids.nl

DE KAMER VAN SOCIALE WAARDEN